

Osallisuusohjelma

2024

**Kimitoön
Kemiönsaari**

Sisällysluettelo

Johdanto.....	2
1. Osallistamisen tavoitteet.....	3
2. Lakisääteinen velvollisuus.....	4
3. Osallisuuden periaatteet.....	6
4. Osallisuuden muodot ja niiden toimenpiteet.....	7
a. Tieto-osallisuus.....	9
b. Suunnittelu-osallisuus.....	11
c. Päätöksenteko-osallisuus.....	13
d. Toimintaosallisuus.....	15
5. Osallisuusohjelman tulosten seuranta.....	17

Johdanto

Ohjelman tavoitteena on parantaa kuntalaisten, luottamushenkilöiden, työntekijöiden ja yhteistyökumppaneiden tasavertaista oikeutta osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan kehittämiseen. Tähän kuuluu voimaantuneisuus ja kyvykkyys olla kulloistenkin voimavarojensa mukainen aktiivinen toimija sekä omassa elämässään että yhteiskunnassa. Osallisuutta kokeva tulee kuulluksi ja nähdyksi toivomallaan tavalla ja edistää itselleen tärkeitä asioita.

Kunta on jokaisen meidän paikallisyhteisö, joka pohjautuu ihmisten väliseen luottamukseen. Luottamus kuntahallintoa ja omia vaikutusmahdollisuuksia kohtaan kasvaa lisäämällä rakentavaa vuoropuhelua asukkaiden, luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kesken.

Rakentava vuoropuhelu ei synny järjestelmällisesti itsestään, vaan vaatii suunnittelua ja toteutusta viranhaltijoilta, aikaa ja uskallusta päättäjiltä ja luottamusta kuntalaisilta. Kuuleminen on sidottava päätöksentekoon siten, että sen tavoite ja tulokset ovat selviä kaikille osapuolille. Siitä syntyy luottamus. Tai toisaalta, jos tämä on epäselvää, hyvä tahto voi pahimmillaan herättää ankaraakin vastustusta.

Osallisuus, joka luo yhteenkuuluvuutta aktiivisten kuntalaisten välille, jotka toimivat koko yhteisön hyväksi, edistää kunnan elinvoimaa. Yhteisöllisyys syntyy siitä kokemuksesta, että toimijat ovat aidosti samassa veneessä, yhteiseen hyvään sitoutuneita sekä osallisena yhteisen paikallisyhteisön kehittämisessä.

1. Osallistamisen tavoitteet

Kemiönseurakunnan osallisuusohjelman tarkoituksena on toimia osallisuutta koskevan kehittämistyön perustana kunnassa. Osallisuusohjelmassa pohditaan osallisuutta keinona vahvistaa yhteisöllistä Kemiönseurakuntaa sekä kuntalaisten että kuntaorganisaation näkökulmasta. Osallisuusohjelman yhtenä tavoitteena on luoda kokonaiskuva kunnan osallisuustyöstä.

Osallisuusohjelma perustuu myös valtuuston hyväksymään Kemiönseurakunnan strategiaan, jossa osallisuus näyttäytyy läpileikkaavana teemana kaikissa painopistealueissa. Kunnan strategian **Kemiönseurakunta – Merellistä elinvoimaa** tulee ohjata kunnan kehittämistä ja sen merkitystä asukkaille seuraavien painopisteiden pohjalta:

- Yhteisöllisyys on valttimme
Avainsanat: yhdistykset, yhdessä, kaksikielisyys
- Fiksu ote
Avainsanat: tulomuutto, tontit, asuminen, digitalisaatio, tulevaisuuden koulutus
- Aktiivinen kumppani
Avainsanat: edunvalvonta, osa-aikainen asuminen, infra, liikenne, elinkeinoelämä

2. Lakisääteinen velvollisuus

Oikeus osallistua yhteiskunnan ja oman elinympäristönsä kehittämiseen on määritelty perustuslaissa. Osallistumisoikeus ja osallistuminen tukevat ihmisen osallisuutta yhteiskunnassa ja omassa elämässä. Kuntalaisten osallisuuden edistäminen on osa demokratiaa.

Kuntalain (410/2015) 22 §:n mukaan ”valtuuston on pidettävä huolta siitä, että kunnan asukkailla ja palveluiden käyttäjillä on edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Kunta voi vapaasti päättää siitä, miten se tämän velvollisuutensa käytännössä toteuttaa”. Osallisuus on myös läsnä kuntalain 23 §:ssä, jossa säädetään aloitteista, 26-28 §:ssä, joissa säädetään vaikuttamistoimielimistä, sekä 29 §:ssä, jossa säädetään viestinnästä.

Kunnan tulee löytää luonnolliset keinot, jotka nivoutuvat hyvin kunnan tehtäväprosesseihin, kuntalaistensa osallistamiseen ja vaikuttamiseen. Kuntalaisten tieto ja taidot sekä halu vaikuttaa yhteiskuntaan nähdään voimavarana, ja niitä hyödynnetään aktiivisesti.

Käytännössä kunnat saavat siis itse päättää toimintatavoistaan, mutta lainsäätäjä on halunnut tuoda esille keinot, joilla erityisesti voidaan edistää kuntalaisten osallistumista ja vaikuttamista:

1. järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja;
2. selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
3. valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin;
4. järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun;
5. suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
6. tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Kuntalain (410/2015) lisäksi osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet huomioidaan laajasti myös muussa lainsäädännössämme.

3. Osallisuuden periaatteet

Kunnan periaate on tarjota monipuolisesti osallistumistapoja ja -kanavia, jotta kaikki vakituiset ja vapaa-ajan asukkaat, yhdistykset, yritykset sekä muut yhteistyökumppanit ja työntekijät voivat halutessaan osallistua ja vaikuttaa.

Kaikilla on mahdollisuus osallistua

- Osallisuus on yhdenvertaista ja esteettömyys tukee mahdollisuutta osallistua.
- Verkkopalvelut ovat saavutettavia, ja käytössä on selkeä yleiskieli.
- Viestintä on oikea-aikaista, kohdennettua, monikanavaista ja eri asukasryhmiä, yhdistyksiä ja yrityksiä palvelevaa.
- Digitaalisia välineitä hyödynnetään yhä useamman kuntalaisen, yhdistyksen ja yrityksen tavoittamiseksi.

Osallisuus on osa kunnan jokapäiväistä toimintaa

- Osallisuus on luonteva osa kunnan jokapäiväistä toimintaa.
- Henkilöstö on sitoutunut osallisuuden edistämiseen.
- Kunnan työ- ja toimintakulttuuri on avoin ja läpinäkyvä.
- Henkilöstön osallisuusosaamisesta huolehditaan.

Osallisuutta toteutetaan reilusti ja rohkeasti

- Uusia kuntalaisten, yhdistysten ja yritysten vaikuttamismahdollisuuksia kokeillaan rohkeasti.
- Asukkaiden, yhdistysten, yritysten ja erilaisten ryhmien yhteisöllistä toimintaa tuetaan ja mahdollistetaan.
- Avoimuutta ja vuoropuhelua eri osapuolten välillä lisätään, ja näin kasvatetaan luottamusta kunnan toimintaan ja päätöksentekoon.
- Osallisuustoimenpiteitä suunniteltaessa huolehditaan, että kuntalainen saa tiedon osallistumisen vaikutuksista.

4. Osallisuuden muodot ja niiden toimenpiteet

Kuntalaisen osallistumisen eri muotoja kunnan toimintaan voidaan luokitella seuraavasti: tieto-osallisuus, suunnitteluosallisuus, päätöksenteko-osallisuus ja toimintaosallisuus. Kaikki neljä osallisuuden muotoa ovat tärkeitä kuntalaisten osallistumisen kannalta. Kunnan on hyvä tarjota mahdollisimman monen tyyppisiä osallistumisen mahdollisuuksia asukkaille ja asiakkaille.

Tieto-osallisuus

Asukkaalla, yhdistyksellä tai yrityksellä on oikeus tiedon saamiseen ja tuottamiseen.

Suunnittelu-osallisuus

Asukas osallistuu itseään ja asuinympäristöään koskevan toiminnan ja palvelujen suunnitteluun. Elinkeinoelämä voi vaikuttaa kunnan päätöksenteon yrityslähtöisyyteen.

Päätöksenteko-osallisuus

Asukas, yhdistys tai yritys osallistuu itseään tai esimerkiksi asuinalueitaan tai toimintaympäristöään koskevan päätöksenteon valmisteluun ja päätöksentekoon.

Toimintaosallisuus

Asukkaat, yhdistykset ja yritykset voivat osallistua konkreettisesti toimintaan omassa lähiympäristössä ja palveluiden tuottamisessa eri tavoin. Vaikuttaminen on myös jokapäiväisiä tekoja ja vuorovaikutusta kunnan eri palvelupisteissä, järjestöissä, päiväkodissa ja koulussa tai vaikkapa osallistumista talkoisiin.

Pärjätäkseen voimakkaasti muuttuvassa toimintaympäristössä, monimutkaisten ongelmien ja muutosten keskellä, kunnan tulee johtaa toimintaansa suunnassa, jonka valtuusto on päättänyt ja joka perustuu paikallisiin olosuhteisiin ja resursseihin. Koska toimintaresurssit

ovat niukat, tulee kunnan aktivoida kuntalaisia, vapaa-ajan asukkaita, yhdistyksiä ja yrityksiä mukaan toimintaan ja hyödyntää heidän osaamisensa ja ominaisuutensa.

Osallisuuden johtamisessa keskeistä tiivistetysti on, että:

1. kunnan johto ymmärtää osallisuuden arvon ja merkityksen jokapäiväisessä toiminnassa
2. osallisuus tuodaan lähelle kuntalaisia, yhdistyksiä, yrityksiä ja vapaa-ajan asukkaita
3. huomioidaan kunnan ja kuntalaisten ainutlaatuisuus.

Tieto-osallisuus	Suunnittelu-osallisuus	Päätöksenteko-osallisuus	Toimintaosallisuus
Organisaatio tuottaa riittävästi, selkeästi ja monikanavaisesti tietoa palveluista ja osallistumismahdollisuuksista.	Organisaatio tarjoaa ja käyttää riittävästi erilaisia ja monipuolisia tapoja osallistua toiminnan ja palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen.	Organisaatio tarjoaa ja käyttää riittävästi erilaisia ja monipuolisia mahdollisuuksia osallistua päätöksenteon valmisteluun ja päätöksentekoon.	Organisaatio tukee ja mahdollistaa konkreettisen osallistumisen
Monipuoliset tiedotuskanavat	Asukas- ja asiakasraadit *uusi	Äänestäminen kuntavaaleissa	Talkootyö
Verkkoviestintä	Kunnanjohton ja kuntalaisten tapaamiset *uusi	Kunnanvaltuusto	Yhdistystoiminta
Esityslistat ja pöytäkirjat	Liikennekeskustelut *uusi	Lautakunnat	Yhdistyskentän koordinointi
Elinvoimaa hankinnoista *uusi	Osallistuva budjetointi	Ikäihmisten ja vammaisten neuvosto	Tapahtumat
Vuorovaikutuksen lisääminen	Elinkeinoalojen tapaamiset	Nuorisovaltuusto	Kumppanuudet *uusi

Asukastilaisuudet *uusi	Kahvit Erikan kanssa *uusi	Isla-parlamentti	Vapaaehtoistoiminta
Kunnan kyselyt	Palautteen antaminen sähköisen järjestelmän kautta	Oppilas- ja opiskelijatoimikunta	
Valmistelussa olevat kaava-aineistot	Vaikuttaminen ja mahdollisuus palautteen antoon kaavaprosessin eri vaiheissa	Lapsiystävällinen kunta -malli *uusi	
Asiakaspalvelu	Ennakkovaikutusten arviointi *uusi	Suora vaikuttaminen	
		Boost Kemiönsaari *uusi	

a. Tieto-osallisuus

Monipuoliset tiedotuskanavat – kunnan uudistetut verkkosivut, tietoa osallisuusmahdollisuuksista, kunnan oma Youtube-kanava (mm. striimatut valtuustokokoukset) sekä somekanavat (Facebook, Instagram, X).

Verkkoviestintä – Vuoden 2023 aikana uudistetut Kemiönsaaren kunnan verkkosivut luovat hyvän alustan verkkoviestinnälle ja yhä useammat kunnan julkaisut löytyvät sähköisinä. Sähköisten palvelujen saavutettavuuteen on kiinnitetty erityistä huomiota, ja saavutettavuuden varmistaminen on äärimmäisen tärkeää myös osallisuusmahdollisuuksien varmistamisessa kaikille asukasryhmille, yhdistyksille ja yrityksille.

Esityslistat ja pöytäkirjat – Kaikkien Kemiönsaaren kunnan toimielinten esityslistat ja pöytäkirjat löytyvät kunnan verkkosivuilta. Samalla sivulla voi käydä tutustumassa toimielinten kokousmateriaaleihin, kunnan viranhaltijapäätöksiin, kuulutuksiin ja

sidonnaisuusrekisteriin. Myös linkki kunnan Youtube-kanavalla esitettäviin valtuuston kokouksiin löytyy täältä. Valtuuston kokouksia on mahdollista seurata verkkolähetyksinä, mutta edelleen kokouksia on mahdollista mennä seuraamaan myös paikan päälle.

Elinvoimaa hankinnoista *uusi – Hankintojen kehittäminen on jatkuvaa hankkijan ja tarjoajan välistä vuoropuhelua ja osaamisen kehittämistä. Yhteistyöhön ja ennustettavissa olevaan prosessin panostaminen kannattaa, koska se lisää toimijoiden ja hankintojen avoimuutta ja arvostusta.

Vuorovaikutuksen lisääminen – Vuorovaikutuksen lisäämiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Opetustoimessa ja varhaiskasvatuksessa vahvistetaan dialogisia työtapoja, ja esimerkiksi järjestyhteistyön syventämiseksi kokeillaan rohkeasti erilaisia kumppanuusmalleja.

Asukastilaisuudet *uusi – Kunnan eri vastualueet järjestävät vuosittain asukastilaisuuksia ajankohtaisista asioista tarpeen mukaan. Asukastilaisuuksista tiedotetaan kunnan tiedotuskanavissa.

Kunnan kyselyt – Kemiönsaaressa tehdään vuosittain useita kyselyjä, joilla kartoitetaan kuntalaisten mielipiteitä erilaisiin asioihin. Kunnan tuottamaa tutkimustietoa hyödynnetään päätöksenteon ja sen vaikutusten seuraamisen tukena. Suunniteltaessa kyselyjä on varmistettava, että ne ovat kaikkien saavutettavissa. Sähköisen kyselyn rinnalla on tarjottava mahdollisuutta myös paperisen kyselyn täyttämiseen. Kyselyjä voi antaa täytettäväksi esimerkiksi kirjastoihin. Myös kyselyn jakelussa ja viestinnässä on huomioitava erilaiset asukasryhmät.

Valmistelussa olevat kaava-aineistot – Valmistelussa olevat kaava-aineistot ovat nähtävillä Kemiönsaaren kaavoituksen sivuilla kunnan verkkosivustolla. Sivulla on nähtävillä meneillään olevat kaavahankkeet ja niihin liittyvät selvitykset ja asiakirjat, vuosittain päivitettävä kaavoituskatsaus, historiallisia kartta-aineistoja sekä ajankohtaiset kaavoitusta koskevat tiedotteet. Sivulla kerrotaan myös kaavoituksen käynnistymisestä ja sen etenemisestä sekä annetaan ohjeita muutoksenhakuun.

Asiakaspalvelu – Asiakaspalvelua tarjotaan kunnan kirjastoissa. Kirjastojen asiointipisteistä kuntalaiset saavat yleistä neuvontaa kunnan palveluista. Kirjastoista voi ostaa ja ladata Seutu+-bussikortin. Kirjastoissa voi käyttää maksutonta asiakaspäättettä sähköistä asiointia varten. Kirjastot palvelevat myös matkailijoita jakamalla esitteitä.

b. Suunnittelu-osallisuus

Asukas- ja asiakasraadit *uusi – Asukas- ja asiakasraateja voidaan käyttää kunnan toiminnan ja palvelujen kehittämisessä. Kuntalaisista, yhdistyksistä ja yrityksistä kootut raadit voivat toimia tietyn palvelun, hankkeen tai kunnanosan kehittämistyössä. Raateihin järjestetään erillinen hakumenettely, ja työskentely toteutetaan monimuotoisesti.

Kunnanjohton ja kuntalaisten tapaamiset *uusi – Kunnan tavoitteena on, että johtavat viranhaltijat kutsusta osallistuvat tapahtumiin, joissa pääsevät kuulemaan vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden, yhdistysten, yritysten ja muihin asiakkaiden näkemyksiä ajankohtaisista asioista sekä vastaamaan kysymyksiin.

Liikennekeskustelut *uusi – Tavoitteena on järjestää säännöllisesti kerran vuodessa tapaaminen, jossa joukkoliikenneasiat ovat agendalla. Tarkoitus on vahvistaa rakentavaa vuoropuhelua asukkaiden, kunnan ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen välillä.

Osallistuva budjetointi – Osallistuva budjetointi on talouden ja demokratian yhdistävä toimenpide, jossa asukkaat pääsevät vaikuttamaan yhteisiä verorahoja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon. Kemiönsaaressa osallistuvan budjetoinnin menetelmä on otettu käyttöön vuonna 2022. Osallistuvan budjetoinnin toimintatapoja on monenlaisia. Kemiönsaaressa on otettu käyttöön yksinkertainen osallistuvan budjetoinnin malli, ja saatujen kokemusten perusteella Kemiönsaaren omaa toimintatapaa voidaan kehittää.

Elinkeinoalojen tapaamiset – Tapaamisissa eri elinkeinoalojen ja muiden toimijoiden kanssa on tarkoituksena ideoida ja keskustella avoimesti Kemiönsaaressa askarruttavista asioista, niin taloudesta kuin muustakin. Niin sanotuissa pyöreän pöydän tapaamisissa eri toimijat

kokoontuvat tietyn teeman ympärille tasavertaisina toimijoina keskustelemaan yhteisistä asioista.

Kahvit Erikan kanssa *uusi – Tavoitteena on edistää tulevaisuuden kasvuhakuisia elinkeinoaloja kunnassa järjestämällä säännöllisesti kolme neljä kertaa vuodessa tapaamisia alalla avainroolissa olevien yritysten kanssa. Tapaamisissa kunnan johtavat viranhaltijat kuuntelevat yritysten näkemyksiä ajankohtaisista asioista ja tunnistavat yhdessä tapoja edistää yritysten ja kunnan elinvoimaa.

Palautteen antaminen sähköisen järjestelmän kautta – Kunnan uusien verkkosivujen myötä palautteen antamisesta on tullut entistä helpompaa. Sähköinen palautejärjestelmä Virhi myös varmistaa, että kuntalaisen palaute tulee asianmukaisesti käsitellyksi, ja kuntalaisen on mahdollista saada tieto, kuinka hänen palautteensa on vaikuttanut kunnan toimintaan

Vaikuttaminen ja mahdollisuus palautteen antoon kaavaprosessin eri vaiheissa – Kaavahankkeisiin liittyvät oleellisia vaiheina osallisten kuuleminen kaavoituksen eri vaiheissa. Suunnittelun aikana järjestetään usein yleisötilaisuuksia joko tapaamisina tai virtuaalisesti. Kaava-aineistot ovat nähtävillä myös kaavoitustoimistolla, jonne voi sopia henkilökohtaisia tapaamisia valmistelijoiden kanssa. Kaavoitukseen liittyen suunnitelmia käydään esittelemässä myös eri yhdistysten ja ryhmien kokouksissa.

Ennakkovaikutusten arviointi *uusi – Hyvä arviointi antaa päätöksentekijöille tarpeellista tietoa päätöksen merkityksestä ja lisää päätöksenteon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Vaikutusarviointien myötä myös kuntalaiset, yhdistykset ja yritykset voivat tutustua asioiden taustoihin ja perusteluihin.

Päätöksen tai päätösvaihtoehtojen ennakoarvioinnissa (EVA) kuvataan ehdotuksen kielteisiä ja myönteisiä vaikutuksia esimerkiksi asukkaiden hyvinvointiin ja terveyteen, ympäristön viihtyvyyteen tai kunnan talouteen. Arvioinnin pohjalta esitetään myös vaihtoehtoisia ratkaisumalleja. Päätösten ennakoarviointia tehdään erityisen isojen kysymysten kohdalla, noin 1–2 kertaa vuodessa.

c. Päätöksenteko-osallisuus

Äänestäminen kuntavaaleissa – Kunnan viestintä tukee omalla toiminnallaan asukkaiden tietoisuutta kuntavaaleihin liittyen. On tärkeää, että asukkaat tietävät mahdollisuuksista asettua ehdolle ja toisaalta tietävät myös mistä asioista kunnassa päätetään. Kunta voi järjestää myös vaalitapahtumia ja tiedottaa aktiivisesti muiden toimijoiden järjestämistä tapahtumista.

Kunnanvaltuusto – Kunnanvaltuusto valitaan kuntavaaleilla neljän vuoden välein. Kuntavaaleissa saa äänestää jokainen 18 vuotta täyttänyt, joka on asunut Kemiönsaaressa 51 päivää ennen vaaleja. Valtuusto käyttää kunnassa ylintä päätösvaltaa ja edustaa kuntalaisia päätöksenteossa. Valtuuston kokoukset ovat yleisölle avoimia, ja Kemiönsaaressa kokoukset on jo muutaman vuoden ajan striimattu YouTubessa, josta kuntalaiset voivat seurata kokousta suorana tai katsoa jälkikäteen tallenteen.

Lautakunnat – Lautakunnat ovat kunnanhallituksen alaisia toimielimiä, joiden jäsenet ovat valtuutettuja tai muita kunnan luottamushenkilöitä. Poikkeus tästä on saaristolautakunta, joka koostuu saaristossa asuvista kuntalaisista. Lautakunnan kokoukset eivät ole yleisölle avoimia, mutta esityslistat ja pöytäkirjat ovat kaikkien saatavilla. Lautakuntien tehtävänä on johtaa ja valvoa palvelujen tuottamista kunnassa ja tuoda esille asukasnäkökulmaa palvelujen kehittämisessä. Kaikki Kemiönsaaren kunnan toimielinten esityslistat ja pöytäkirjat sekä kunnan toimielinten esittely löytyvät kunnan verkkosivuilta.

Vanhus- ja vammaisneuvosto – Vanhus- ja vammaisneuvostoon kuuluu kunnanhallituksen nimeämiä eläkeläisjärjestöjen, vammaisjärjestöjen ja lautakuntien edustajia. Vanhus- ja vammaisneuvosto on Kemiönsaaren kunnan ja sen alueella toimivien eläkeläis- ja vammaisjärjestöjen yhteistyöelin, jonka tehtävänä on edistää viranomaisten, ikäihmisten, vammaisten sekä eläkeläis-, vammais- ja vanhustyöjärjestöjen yhteistoimintaa sekä edesauttaa ikäihmisten ja vammaisten osallistumista ja vaikuttamista kunnalliseen päätöksentekoon.

Nuorisovaltuusto – Nuorisovaltuuston tarkoituksena on kemiönsaarelaisten nuorten etujen ajaminen ja nuorten kuuleminen päätöksenteossa sekä nuorten demokratiakasvatuksen

vahvistaminen. Nuorisovaltuuston jäsenet on valittu eri yläasteiden ja lukion oppilaista. Nuorisovaltuuston työmuotona ovat kokoukset sekä kokousten ohella erilaiset työryhmät, jotka asetetaan teemoittain selvittämään uusia esille tulleita asioita. Nuorisovaltuustolla on oma edustaja kunnan kaikissa lautakunnissa sekä oma edustajansa Kemiönsaaren nuorisoseuroissa.

Isla-parlamentti – Kemiönsaaren oppilaskuntien yhteinen elin on Isla-parlamentti. Vuosittain pidettävässä parlamentin suurkokouksessa käsitellään koulujen tai lähiyhteisön viihtyvyyteen liittyviä parannuksia ja tehdään niitä koskevia päätöksiä. Edustajat peruskoulun ensimmäiseltä luokalta lukion kolmannelle luokalle saakka päättävät yhdessä, mitkä ehdotukset saavat rahoitusta tarkoitukseen varatusta määrärahasta.

Oppilas- ja opiskelijatoimikunta – Oppilas- ja opiskelijakuntatoimintaa järjestetään Kemiönsaaren ala- ja yläkouluissa sekä toisen asteen oppilaitoksissa. Toiminnan tavoitteena on lisätä oppilaiden vaikutusmahdollisuuksia sekä tarjota osallisuuden kokemuksia. Oppilas- ja opiskelijakuntatoiminta vastaa perusopetuslain ja lukiolain vaatimukseen siitä, että koulutuksen järjestäjän on huolehdittava, että oppilaille on mahdollisuus ilmaista mielipiteensä koulunsa tai muun toimintayksikkönsä toimintaan liittyvistä, oppilaita yhteisesti koskevista asioista.

Lapsiystävällinen kunta -malli *uusi – UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -mallin kautta kehitetään lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kaikissa ikäluokissa.

Suora vaikuttaminen – Suoran vaikuttamisen keinot liittyvät laissa kuntalaisten oikeuksiksi määriteltyihin osallisuusmuotoihin. Kuntalaisaloitteen voi tehdä sähköisesti osoitteessa www.kuntalaisaloite.fi tai toimittamalla aloitteen kunnan kirjaamoon. Kunnan päätöksentekoon liittyvät kuulutukset löytyvät omalta sivustoltaan. Samalta sivustolta löytyvät myös esityslistat, pöytäkirjat sekä viranhaltijapäätökset. Jätettyyn aloitteeseen saadaan nopea vastaus ja tietoa siitä, miten asia etenee. Lopullinen vastaus ilmoitetaan aloitteen tekijälle kolmen kuukauden kuluessa.

Kuntalaisella on myös lakisääteinen oikeus valittaa kunnan viranomaisen tekemästä päätöksestä. Kirjallinen oikaisuvaatimus tehdään päätöksen tehneelle elimelle, ja

kunnanvaltuuston päätökseen tyytymätön voi tehdä päätöksestä kunnallisvalituksen hallinto-oikeudelle.

Boost Kemiönsaari *uusi – Boost Kemiönsaari on työkalu, joka vastaa aloitteisiin, jotka edistävät yleisesti elinkeinoelämää kunnassa ja joka kannustaa ratkaisukeskeiseen yhteistyöhön kunnan ja elinkeinoelämän välillä. Kunnan tehtävänä on käsitellä saapuvia aloitteita ja hyväksytyille aloitteille edistää elinkeinoelämän ideatyötä ja tasapuolisesti tarjota mahdollisuus osallistua aloitteeseen. Elinkeinoelämä vastaa aloitteen johdosta, asiantuntemuksesta, joustavuudesta ja toteutuksesta. Toteutuneet aloitteet raportoidaan elinkeinolautakunnalle.

d. Toimintaosallisuus

Talkootyö – Talkootyöllä tarkoitetaan korvauksetta toiselle tehtävää työtä. Yhteisöllisyyden kokemisessa talkootyöllä on suuri merkitys, ja monille yhdistyksille ja järjestöille talkoilla tehtävä vapaaehtoistyö on edellytys toiminnan jatkumisen kannalta.

Yhdistystoiminta – Yhdistystoiminta on erittäin merkittävä osa kemiönsaarelaisten osallisuutta, ja kunta onkin sitoutunut edistämään toiminnassaan yhteistyötä, verkostotyöskentelyä ja kumppanuutta eri toimijoiden kanssa. Kunta toimii yhdistystoiminnan mahdollistajana tarjoamalla esimerkiksi edullisia tiloja yhdistysten käyttöön ja myöntämällä yhdistyksille ja järjestöille avustuksia toiminnan tueksi.

Yhdistyskentän koordinointi – Järjestöjen ja paikallistoimijoiden rooli kunnan kehittämisessä ja yhteisöllisyyden edistämisessä on merkittävä. Asukkaat, yhdistykset, järjestöt ja seurat tarvitsevat kuitenkin tukea, rohkaisua ja koordinointia yhteiseksi hyväksi tekemänsä työnsä onnistumiseksi. Kunta kokeilee myös uusia toimintatapoja yhdistystoiminnan tukemiseen muun muassa palkkaamalla yhdistyskoordinaattorin.

Tapahtumat – Kunta ylläpitää yleistä tapahtumakalenteria, jossa tiedotetaan tapahtumista kunnan alueella. Järjestäjänä voi olla kunta tai muu toimija. Kunta myös järjestää aktiivisesti erilaisia tapahtumia eri kohderyhmille.

Kumppanuudet *uusi – Järjestöissä on suuri määrä asiantuntemusta, jota kunnan on entistä paremmin osattava hyödyntää kumppanuustoiminnassa. Esimerkiksi järjestöjen kokemusasiantuntijuus on tärkeä voimavara. Kunta solmii aktiivisesti kumppanuuksia järjestöjen ja yhdistysten kanssa edistääkseen yhteisiä tavoitteita.

Vapaaehtoistoiminta – Vapaaehtoisten avulla varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa voidaan tarjota elämyksiä ja kokemuksia, joita henkilöstö ei pysty tarjoamaan. Esimerkiksi kouluvaarit ja -mummit luovat mahdollisuuksia ylisukupolisille kohtaamisille ja erilaiselle yhteiselle tekemiselle.

5. Osallisuusohjelman tulosten seuranta

Kunnanvaltuusto – Valtuuston on kuntalain mukaan pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Valtuusto asettaa vuosittain tavoitteet strategia- ja talousarvion tasolla nimeämällä painopistealueen tai -alueet. Kunnanvaltuusto hyväksyy osallisuusohjelman.

Kunnanhallitus – kunnan käyttösuunnitelman.

Kunnanjohtaja ja osastonjohtajat – Ohjaavat osallisuuden toteutumista niin, että vakituisilla ja vapaa-ajan asukkailla, yhdistyksillä, yrityksillä ja muilla asiakkaila on tosiallinen ja oikea-aikainen mahdollisuus vaikuttaa kunnan toimintaan. Kunnanjohtaja ja osastonjohtajat myös määräävät resurssit. Vuositason kehittämisen suunnittelu ja toteuttaminen on osa talouden ja toiminnan suunnittelua.

Osallisuusohjelmaa seurataan osana Kemiönsaaren kunnan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä. Osallisuusohjelmaa tarkastellaan yhdessä hyvinvointikertomuksen kanssa, ja sitä päivitetään tarpeen mukaan valtuustokausittain. Hyvinvointikertomuksen yhteydessä raportoidaan osallisuuden edistämisen toimenpiteistä ja siitä, kuinka niissä on onnistuttu. Osastonjohtajat vastaavat oman toimialansa seurannasta ja raportoinnista.

Tieto- osallisuuden indikaattori	Suunnittelu- osallisuuden indikaattori	Päätöksenteko- osallisuuden indikaattori	Toiminta- osallisuuden indikaattori
Paikallisten tarjousten lukumäärä kunnan hankinnoissa/ vuosi	Ehdotusten määrä osallistuvassa budjetoinnissa/ vuosi	Äänestysprosentti	Haettu avustusmäärä, euroa/vuosi
Vierailijamäärä kunnan verkkosivuilla/ vuosi	Yritysten määrä, jotka kunta on osallistanut elinkeinoalojen tapaamisissa/ vuosi	Kuntalaisaloitteiden määrä/ vuosi	Kumppanuuksien määrä/ vuosi

**Kimitoön
Kemiönsaari**